

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 1/1996 vp Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Eduskunta, jolle lakivaliokunta on

antanut asiasta mietintönsä n:o 4/1996 vp, on hyväksynyt seuraavat lait, niistä toisen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyn käsittelyn jälkeen:

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain 1 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen seuraavasti:

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

1 §

Suomessa tehty rikos

Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia.

2 §

Suomalaiseen alukseen liittyvä rikos

Suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia, jos rikos on tehty

1) aluksen ollessa aavalla merellä tai millegään valtiolle kuulumattomalla alueella taikka ilma-aluksen ollessa tällaisella alueella tai sen yläpuolella taikka

2) aluksen ollessa vieraan valtion alueella taikka ilma-aluksen ollessa tällaisella alueella tai sen yläpuolella ja rikoksen on tehnyt aluksen päällikkö tai sen miehistön jäsen

taikka sen matkustaja tai matkalla muutoin mukana oleva henkilö.

Suomen lakia sovelletaan myös suomalaisen aluksen tai ilma-aluksen päällikön tai sen miehistön jäsenen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen, jos tekijä teollaan on rikkonut hänelle aluksen päällikkönä tai miehistön jäsenenä lain mukaan kuuluvaa erityistä velvollisuutta.

3 §

Suomeen kohdistunut rikos

Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, joka on kohdistunut Suomeen, sovelletaan Suomen lakia.

Rikoksen katsotaan kohdistuneen Suomeen,

1) jos se on maan- tai valtiopetosrikos,
2) jos teolla muutoin on vakavasti loukattu tai vaarannettu Suomen valtiollisia, sotilallisia tai taloudellisia oikeuksia tai etuuksia taikka

3) jos se on kohdistunut Suomen viranomaiseen.

4 §

Virkarikos ja sotilasrikos

Tämän lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettu henkilön Suomen ulkopuolella tekemään 40 luvussa mainittuun rikokseen sovelletaan Suomen lakia.

Suomen lakia sovelletaan myös 45 luvussa mainittuun rikokseen, jonka tuon luvun säännösten alainen henkilö on tehnyt Suomen ulkopuolella.

5 §

Suomalaiseen kohdistunut rikos

Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, joka on kohdistunut Suomen kansalaiseen, suomalaiseen yhteisöön, säätiöön tai muuhun oikeushenkilöön taikka Suomessa pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen, sovelletaan Suomen lakia, jos teosta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus.

6 §

Suomalaisen tekemä rikos

Suomen kansalaisen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Jos rikos on tehty millekään valtiolle kuulumattomalla alueella, rangaistavuuden edellytyksenä on, että teosta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus.

Suomen kansalaisena pidetään henkilöä, joka rikoksen tekohetkellä oli tai oikeudenkäynnin alkaessa on Suomen kansalainen.

Suomen kansalaiseen rinnastetaan

1) henkilö, joka rikoksen tekohetkellä asui tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu pysyvästi Suomessa, sekä

2) henkilö, joka tavataan Suomesta ja oikeudenkäynnin alkaessa on Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen taikka tällöin pysyvästi asuu jossakin näistä maista.

7 §

Kansainvälinen rikos

Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, jonka rankaiseminen tekopaikan laista riip-

pumatta perustuu Suomea velvoittavaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea kansainvälisesti velvoittavaan säädökseen tai määräykseen (*kansainvälinen rikos*), sovelletaan Suomen lakia. Tarkemmat säännökset tämän pykälän soveltamisesta annetaan asetuksella.

8 §

Muu Suomen ulkopuolella tehty rikos

Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, josta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus, sovelletaan Suomen lakia, jos valtio, jonka alueella rikos on tehty, on pyytänyt rikoksen syyteeseenpanoa suomalaisessa tuomioistuimessa tai rikoksen johdosta esittänyt pyynnön rikoksentehtäjän luovuttamisesta, mutta pyyntöön ei ole suostuttu.

9 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Jos rikokseen tämän luvun mukaan sovelletaan Suomen lakia, myös oikeushenkilön rangaistusvastuu määräytyy Suomen lain mukaan.

10 §

Rikoksen tekopaikka

Rikos katsotaan tehdyksi sekä siellä, missä rikollinen teko suoritettiin, että siellä, missä rikoksen tunnusmerkistön mukainen seuraus ilmeni. Laiminlyöntirikos katsotaan tehdyksi sekä siellä, missä tekijän olisi pitänyt toimia, että siellä, missä rikoksen tunnusmerkistön mukainen seuraus ilmeni.

Jos rikos jäi yritykseksi, rikos katsotaan tehdyksi sielläkin, missä rikoksen täyttyessä sen tunnusmerkistön mukainen seuraus joko todennäköisesti tai tekijän käsityksen mukaan olisi ilmennyt.

Yllyttäjän ja avunantajan rikos katsotaan tehdyksi sekä siellä, missä osallisuusteko suoritettiin, että siellä, missä rikoksentehtäjän rikos katsotaan tehdyksi.

Jos rikoksen tekopaikasta ei ole varmuutta, mutta on perusteltua syytä olettaa, että rikos on tehty Suomen alueella, se katsotaan tehdyksi Suomessa.

11 §

Kaksoisrangaistavuuden vaatimus

Milloin rikos on tehty vieraan valtion alueella, Suomen lain soveltaminen voidaan perustaa 5, 6 ja 8 §:ään vain, jos rikos myös tekopaikan lain mukaan on rangaistava ja siitä olisi voitu tuomita rangaistus myös tämän vieraan valtion tuomioistuimessa. Rikoksesta ei silloin Suomessa saa tuomita ankarampaa seuraamusta kuin siitä tekopaikan laissa säädetään.

12 §

Oikeuskanslerin syytemääräys

Rikosasiaa ei saa tutkia Suomessa ilman oikeuskanslerin määräystä,

- 1) kun rikos on tehty ulkomailla tai
- 2) kun ulkomaalainen on tehnyt rikoksen ulkomaisessa aluksessa sen ollessa Suomen aluevesillä tai ulkomaisessa ilma-aluksessa sen ollessa Suomen ilmatilassa eikä rikos ole kohdistunut Suomeen, Suomen kansalaiseen, Suomessa pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen tai suomalaiseen yhteisöön, säätiöön tai muuhun oikeushenkilöön.

Oikeuskanslerin määräys ei kuitenkaan ole tarpeen,

- 1) jos rikoksen on tehnyt Suomen kansalainen tai henkilö, joka 6 §:n mukaan rinnastetaan Suomen kansalaiseen, ja se on kohdistunut Suomeen, Suomen kansalaiseen, Suomessa pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen tai suomalaiseen yhteisöön, säätiöön tai muuhun oikeushenkilöön,

- 2) jos rikos on tehty Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa ja tekopaikan asianomainen virallinen syyttäjä on esittänyt pyynnön rikoksen käsittelemisestä suomalaisessa tuomioistuimessa,

- 3) jos rikos on tehty suomalaisessa aluksessa sen ollessa aavalla merellä tai millekään valtiolle kuulumattomalla alueella taikka suomalaisessa ilma-aluksessa sen ollessa tällaisella alueella tai sen yläpuolella,

- 4) jos rikos on tehty aluksessa tai ilma-aluksessa sen ollessa säännöllisessä liikenteessä Suomessa olevien paikkakuntien tai Suomessa olevan ja Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa olevan paikkakunnan välillä,

- 5) jos rikos on käsiteltävä sotilasoikeuden-

käyntilain (326/83) mukaisena rikosasiaana tai

- 6) jos syytteen nostamisesta lain mukaan määrää tasavallan presidentti tai eduskunta.

13 §

Ulkomainen tuomio

Ulkomailla tehdystä teosta ei saa nostaa syytettä Suomessa, jos teosta jo on tekopaikan valtiossa annettu lainvoimainen tuomio ja

- 1) syyte on hylätty,
- 2) syytetty on todettu syylliseksi, mutta jätetty rangaistukseen tuomitsematta,
- 3) tuomittu seuraamus on pantu täytäntöön tai sen täytäntöönpano on kesken taikka
- 4) tuomittu seuraamus on tuomioistuinvaltion lain mukaan rauennut.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, oikeuskansleri saa määrätä syytteen nostettavaksi Suomessa, jos ulkomailla annettu tuomio ei perustu Suomen viranomaisen esittämään pyyntöön ja

- 1) rikoksen 3 §:n mukaan katsotaan kohdistuneen Suomeen,
- 2) rikos on 4 §:ssä tarkoitettu virkarikos tai sotilasrikos,
- 3) rikos on 7 §:ssä tarkoitettu kansainvälinen rikos tai
- 4) rikos 10 §:n mukaan katsotaan tehdyksi myös Suomessa.

Jos joku Suomessa tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta ulkomailla tuomitun seuraamuksen hän on kokonaan tai osaksi suorittanut, on tuomittavasta rangaistuksesta vähennettävä kohtuullinen määrä. Jos suoritettu seuraamus on ollut vapausrangaistus, tuomioistuimen on vähennettävä rangaistuksesta vapaudenmenetystä vastaava aika. Tuomioistuin voi myös todeta, että suoritettua seuraamusta on pidettävä riittävänä seuraamuksena rikoksesta.

14 §

Viittaussäännös

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja muusta kansainvälisestä oikeusavusta sekä oikeudenkäyntiin tai esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa säädetään erikseen.

15 §

Suomea velvoittavat sopimukset ja kansainvälisoikeudellinen käytäntö

Jos Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa tai muussa Suomea kansainvälisesti velvoittavassa säädöksessä tai määräyksessä jossakin tapauksessa on rajoitettu Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa

siitä, mitä tässä luvussa säädetään, noudatetaan tällaista rajoitusta niin kuin siitä on sovittu. Sen estämättä, mitä tässä luvussa säädetään, on lisäksi noudatettava niitä Suomen lain soveltamisalan rajoituksia, jotka johtuvat kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustetuista säännöistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Laki**rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla,

muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä 3 päivänä kesäkuuta 1960 annetun lain (270/60) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (466/87), seuraavasti:

2 §

Suomen kansalaista ei saa luovuttaa poliittisesta rikoksesta eikä rikoksesta, joka on tehty Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 1996